

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 9.

V Ljubljani, 1. septembra 1893.

Leto XXIII.

Proti dómu.

Spè korák moj iz daljave
 Proti rôdni vási,
 A v spominu se budijo
 Davno prešli časi . . .

Gledam v duhu hišo belo,
 Vrt ob nji zelèni,
 Dete zré na njem, katero
 Znano zdí se mèni.

Znano? . . . Res, saj jaz jednako
 Nekdaj sem med cvetjem
 Živel srečen in to srečo
 Razodeval s petjem.

Žalostno-veselo čustvo
 Polni srce moje,
 Saj na vrtu v rôdni vási
 Gledam — lice svoje . . .

Modést.

Dvakrat izgubljeni sin.

(Povest; piše Basnigoj.)

(Dalje.)

IV.

ri leta so vže pretekla, odkar sta se preselila Hijeronim in njegov gojenec Bogdan v mesto. Pokazalo se je jasno, da je bilo predstojnikovo povelje, katero je privedlo očeta Hijeronima iz tihe samote v mesto, prava volja božja. Zakaj, koder je on oznanjeval blagovest, trlo se je ljudstva kot mravelj na mravljišču. Samó oče Hijeronim jim je kaj veljal; vsak ga je hotel slišati, vsak je iskal pri njem tolažbe. Na tisoče izgubljenih ovčie je privel nazaj v hlev mirú, na stotine potrlih src je utešil in oživil.

Pa tudi Bogdan je spričeval, čegav gojenec da je bil. Ni ga bilo v mestu čvrstejšega niti umnejšega rokodelca. Slušal je mojstra kakor ura. Pošten je bil kot čisto zlato. Mojstru in očetu Hijeronimu je bil na čast, vsem drugim pa v vzor in posnemo.

Toda nevošljivost — ta grda nevošljivost je tedaj vže prav tako rovala po svetu, kakor še danes. Mnogo rokodelskih pomočnikov je zrlo z mrkim očesom Bogdana. Grizlo jih je, da je ta pritepenec — kakor so ga pogosto nazivali hudobneži — povsodi priljubljen, nje pa da prezirajo. Sklenili so, da se ga morajo odkrižati, naj stane, kar hoče.

Da bi dosegli svoj zlóbní namen, prilizovali so se Bogdanu, hvalili njegove čednosti ter se rotili, da jim ni večje sreče, kakor občevati z Hostnikom.

Ko so bili nekoč zbrani, pričnó zopet hvalisati Bogdana a pripomnijo, da ima pa vender veliko napako in pregreho nad seboj, katero mora izmiti, da bode popolen značaj. Vsak človek, takó so mu dokazovali, mora ljubiti svoje stariše, kakor veleva tudi četrta zapoved božja. Ali jih pa tisti ljubi, ki se niti ne zmeni zánje, nikdar ne vpraša po njih, kako se jim godi? Sam živi v izobilji, stariši pa morda stradajo! Kdor takó ravna, poruši vse, kar je zidal in sezidal dobrega.

Bogdan je ob teh in takih besedah sedel nem kot skala in bled kot stena. Dolgo je molčal, potem se pa možko dvignil in zagotavljal tovarišem, da ga ne vidijo poprej, dokler ne dobi starišev. Segel jim je v roko in naglo otišel.

Nevošljivci so se pa režali po njegovem odhodu in čudili, da se jim je stvar tako naglo sponesla. Píli so v pozno noč na pogibelj vrlaga mladeniča.

Bogdan je pa v tem ležal v svoji sobici na skromni postelji. Sveženj obleke je imel pod glavo in palico je držal v roci. Čakal je trenotka, da vse pospi po hiši ter potlej skrivaj otide. Pri sreču mu je bilo takó, kakor še nikdar poprej. Burne misli so se mu podile po glavi, da je večkrat potegnul z roko preko čela in segel v goste lase. Pričel se je celó jeziti na svojega rednika, zakaj mu ni ničesar omenil o stariših, zakaj ga ni vže poprej segnal iskat roditeljev. Pa zopet se je prestrašil takih mislij. Zakaj ljubil je očeta Hijeronima, kakor more ljubiti le hvaležno in nepokvarjeno srce. In solzé so se mu udrle na trdo vzgljavje — solzé

ljubezni in žalosti. Kmalu potem je vstal in se tiho splazil iz hiše. Zavil je po ulicah proti samostanu. Vleklo ga je nekaj tjà, in rad bi bil še govoril z očetom Hijeronimom. Pa tedaj ni bilo mogoče več. Zakaj bilo je blizu pólunoči. Druzega dne počakati pa ni nikakor hotel. Sram bi ga bilo pokazati se mej pomočniki, od katerih se je bil vže poslovil. Nesrečna sramožljivost, ki izvira le iz napuha!

Pride torej do samostana. Prav črez zid je sevala iz celice motna luč ob lahko zastrtem oknu. Pater Hijeronim je še bedel. Bogdan je zrl tjà na okno, njegova duša je bila pri njem, ki mu je bil na svetu do sedaj vse — oče in mati zajedno. Tega sedaj zapušča, ne da bi segel izkušnemu možu v roko, ne da bi sinovski prosil njegovega blagoslova. Dolgo se je boril sam s seboj zroč na razsvitljeno okno. Zdajci ugasne luč — okno zatemi, in z njim se s temí tudi v duši Bogdanovi. Premagan je bil in odšel, da sam ni vedel kam.

V.

Jutro po Bogdanovem begu pride pravit mojster očetu Hijeronimu, kaj se je zgodilo, da je namreč Bogdana kar noč vzela in živ človek ne ve o njem ni duha ni sluha. — Seveda hudobni nevošljivci so skrbno molčali in si izmišljali razne laži, da so črnili Bogdana in mučili ubogega očeta Hijeronima. Kaj jim je bila mari njegova tuga in žalost? Hudobneži! — Ker je bilo vse poizvedovanje po mestu zamán, tolažil se je stari redovnik z Jobovimi besedami: „Gospod je dal, Gospod je vzel, njegovo ime bodi česčeno.“

Bogdan je pa v tem begal po svetu. Od sela do sela, od mesta do mesta je hodil ter poizvedoval, če je bilo kdaj ukradeno kako dete. Dokler je imel prištedenih novcev, bilo je vže še. Pa ti so mu kmalu potekli in moral se je poprijeti dela. A ni se mogel ustanoviti. Gnalo ga je vedno dalje kakor zbeganega Kajna, in komaj je prislužil nekoliko novčičev, vže je hitel dalje.

Nekoč ga prehití tema v gozdu. Pot je bila slaba, nebo oblačno. Ni mogel dalje. Vlegel se je torej pod drevo, da ondù prenoči. Dolgo časa je vže ležal, zaspati pa le ni mogel. Premišljal je, kako bi preje prišel do svojega namena, da bi namreč dobil stariše. Ko tako leži, pridehti skozi grmovje črna, majhna postava. Bogdan se prestraši. Mislil je, da je zverjád, in hitro je pograbil za nož. Ko se postava bolj približa, spozna, da je to človek in še celó ženska. Glasno jo ogovori in praša, kaj išče ondú v hosti. Ženska se možkega glasú prestraši in prične na vse načine vošiti dober večer, da mu rada pové dobro srečo, da ne stori nikomur nič žalega, pa da hiti k svojim ljudem, ki taboré v gozdu. Bogdan jo je izpoznal takój po govoru, da je stara Ciganka. In pri tej priči se mu vtepe v glavo misel: kaj ko bi jo ti potegnil s Cigani. In zares! Bogdan razodene svojo misel starki. Ta ga vsa vesela pozdravi in mu reče, naj gre za njo. V taborišču se zmenijo druge stvari.

Dolgo sta se klatila po hosti, predno sta dospela do ciganskega taborišča. Ogenj je vže pogasnil, le nekoliko žrjavice se je še isknilo. Konji so rožljali s sponami na nogah in mulili travo na mali zelenici. Druhal je pa spala. Starka zaneti hitro ogenj, potem se pa zadere kot živa kanja; ob tem klicu se vse taborišče oživi in slišalo se je mrmranje in kletvine v vseh jezicah; vmes je pa donel glas: „Sulma, Sulma.“ Tako je bilo starki imé. Hitro vede Sulma Bogdana k poveljniku in mu pové, da bi ta rad pristopil v njihovo družbo. Ko to sliši

poveljnik in okolo njega stoječa druhal, prično govoriti, klepetati, kričati in tudi ruvati se ter se zaletavati v ubogega Bogdana, ki bi se bil najraje v tla udrl ali pa zbežal kot vihar, ko bi bil vedel kam. On ni vedel, da je bilo to cigansko posvetovanje, kako in kaj bode z novim gostom. Ko je bilo vsega dovolj, umolkne četa in samó Sulma govori — pa ciganski, da Bogdan ni razumel ničesar. Za njo se dvigne poveljnik in naznani Bogdanu vzprejem v družbo. Ob tej izjavi nastane pravi pravcati somenj po taborišču. Bogdana posadí na častno mesto k ognju ter vlačijo od vseh strani k njemu jedí in pijače. Vsak hoče biti prvi. Do jutra je trajalo to norenje in Bogdanu je bilo vže vsled samega pokušavanja raznih jedil kar slabo. Mislil si je, da tako nekako mora biti v peklu in sklenil je trdno, da jo čim preje pobriše od teh divjaških prismod.

Drugo jutro so preoblekli Bogdana in poveljnik mu je izročil službo konjskega pastirja.

Dva dni je pasel Bogdan konje in napravil vže načrt, kako jo popiše od Ciganov ter jim odvede še nekaj konj, katere bode prodal na Ogerskem. Pa zviti Cigani so mu prekrizali račun.

Tretji dan pride namreč s poveljnikom več mož h konjem. Bogdan je mislil, da so konjski kupci. Približa se, da bi slišal o kupčiji. Toda tujei ga primejo, zvežejo in tebi nič, meni nič odvedó. Bogdan se je hudoval in kričal. Toda vse je bilo bob ob steno. Moral je z njimi.

Bilo je pa to tako-le: Tisti tujei so bili beriči-lovci, ki so lovili mladeniče za vojake. Prijeli so tudi ciganskega poveljnika ter zahtevali naj izroči sina vojakom. Ta jim pa izroči Bogdana, trdeč, da je ta njegov sin.

Bogdan je zdihoval, ko je moral obleči vojaško suknjo, a Cigani so se mu smijali v pest.

(Dalje sledi.)

Morilec.

Morilec — jaz? Kakó li? Jaz — morilec!
 Obmólkni glas zločinstvo maščujóci!
 Bolésti dnevnih ti si mi budílec,
 A stókrat bolj gorjup, ko noč napóči,
 Ko združno sile duše in telésa
 Besné mi v truplu kot vihar razkačen.
 Življenja pézo to raztrgan, lačen,
 Prenašal rad bi, le da ne pretrésa
 — Ta strašni glas srcá mi globočín.
 Morílec — jaz! . . Zamrí, zamrí spomín;
 Kakó naj dalje neki še te nosim,
 O glas vestí z umórom obtežéne!
 Zamrí, za hip mi vsaj zamrí, te prosim, —
 Privôšči mi utehe zaželéne,
 Da trudno glavo enkrat miren spet
 K počítku položim čez toli let.

Zamán . . .

Po miru nično vzdíšem koprneče,
 Zamán nazaj želím pokoja, sreče,
 Zamán . . . Glasneje le mi glas velí:
 Človeško krí prelíl si nekđaj ti! —
 Le védi dalje me kamnita cesta,
 Le dalje skozi gôzde, sêla, mesta.
 Počiva vse . . . Le mêní noč sanjava
 V tešílen pôkoj ne zaprè očésa,
 K nemírnim prsim trudna leze glava —
 Mirú, mirú darujte mi nebésa!

Mirú, pokoja mêní? Prazne sanje!
 Gorjé zemljánu, tisočkrat gorjé mu,
 Kdor zatopí se v strastíj dnò, brezdanje
 Zazíblje glas vestí v zadušno spanje,
 Ko v strastnem ogníj čútí vsi goré mu!
 Stotisočkrat gorjé mu! — Jaz jednako
 Izpolnil strastim sem zahtevo vsako . . .
 Mirúj spomín! A vendar — le govôri,
 Glasnó govôri mi, spomín pekoči,
 S spominom zuôva kès mi v duší vroči
 Z razjedajóčím plámenom zagôri!

Žívela vdova je v zagorski vási,
 Slaboten deček bival ž njo je v kočí,
 Ni bil jí sin; pobrala v mrzli noči
 Ob póti ga je, dete zapuščéno;
 Skrbela zanj, da on ob svojem čási
 Skrbèl jednako bi za sivo žéno.
 A ni se izpolnila vdovi želja:
 Zamán učila dečka je poštenja,
 Marljivosti, krepóstnega življenja.
 Ženici delal deček ni veselja,
 Kot kače se je bal molitve, dela,
 Potikal se po gozdih je najraje,
 Žívino mučil in zapíral v staje,
 Da lakote in žeje je medlela.
 Lovíl je in preganjal v gozdih ptíče,
 Iztikal jim očí, moríl mladiče;
 Končával drevju je vrhé brsteče,
 Počesto v polje čredo je zapôdil,
 Da setve je uničila kaleče —
 Nikjer koristil ni, povsod le škôdil;
 Takrát vže rékli stari so ljudjé:
 Otròk le-tá bo vási še gorjé!

In res postal gorjé sem vási — jaz!
 Dà — jaz! Zakrij rdečica mi obraz!
 A ti spomín le dalje mi govôri
 Povést o strášnem čínu v tèmni gôri!

Za letom šlo je leto. — Brez koristi
 Pošèl je mêní čas mladostne dôbe.
 Več nisem bil otròk, a v srei isti

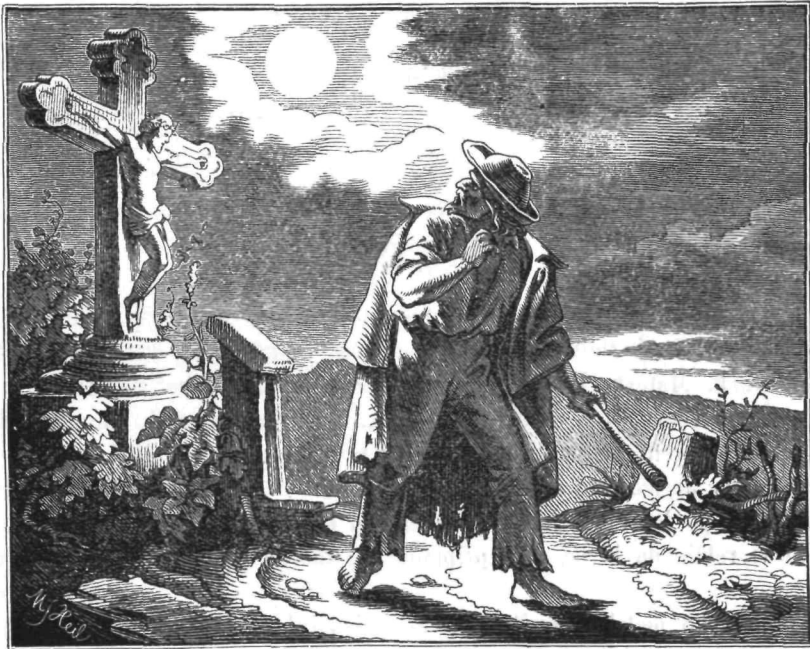
Mladiču je gôrel plamen zlôbe;
 Potrgal strastim zadnje sem okóve,
 Z močmi telesa zlô je raslo v mêni,
 Ostavil sem domovje blage vdove,
 Zatrli poslednji up dobrotni žèni,
 Da kdaj ji bom opóra v dneh starósti.
 Zdaj prost sem bil in z máno prôste strasti . . .
 A v burnih dneh mladenstva več oblásti
 Zahteva strast, kot v mirnih dneh mladósti.
 Da njo sem zadovolil, jel sem — krásti.
 A žível dolgo nisem ob tatvini —
 Poznát sem kmalu tat bil vsej dolini,
 Iz dalje vže so bali se me tata,
 Zapirali za dné pred mano vrata.
 Ob čém živeti zdaj? — Na kraj propásti
 Dovêla me takrát je sila strásti . . .

Povest poslej je kratka. — V zimski noči
 Zabôdel kupca sem ob gôrski cesti,
 Blagó obilno skríl v planinski koči,
 Napolnil hlastno žepe si z denarji,
 Mrliču pa izkôpal grob na mesti.

— — — — —
 In bežal sem med svet. Nalik viharji,
 Ki brez namena se podí v ozračji,
 Takó sem brez pokoja begal jaz
 Po širnem sveti; kakor kača v dračji
 Ogibal se ljudij; težkó v obráz
 Morílec zre človeku brez trepeta. —
 Kot nekđaj Kajna z isto silo mêne
 Morilen glas iz kraja v kraje žène
 Mirú iskaje mesce vže in leta
 Potikam se okrog kot divja zvér —
 In ni pokoja najti mi nikjér.
 Strašán je duši moji jasen dan,
 A bolj še nôčni mrak mi je strašán,
 Ker stokrat huje, kakor v solnèni luči
 V tišini nôčni glas vesti me muči.
 Vsak kamen, vsaka bilka mi velí:
 Človeško kri prelíl si nekđaj — ti!
 Huhú, kakó morí in žgè in pèče
 V nemirni duši strašni glas vestí!
 O kdaj mi te pokore čas potêče,
 Kđaj pôkoj se mi v duši naselí,
 Kđaj umirí se mi stopinja bežna,
 O kdaj spet na domovja tlà odležna
 Privêde me korák po cesti beli?

A kaj postajam? — Dalje brez odmôra
 Po strmem klancu me povêdi cesta,
 Le urno dalje skozi sêla, mesta, —
 Na vzhodu se vže svíta mlada zôra
 Na trdo pot mi mesec žarke lije —
 Le dalje, dokler solnce ne prisiže!

A kje — li sèm? Li sanjam? To mogoče!
Ta klanec — to pogorje — ta dolina —
In v vznožji dôli tèmne one kočè
Na kraj poznàt nekđaj me vse spomina.
Drhtí mi duh, trepéčejo koléna,
O Bog, kje sèm? Ni to domovje moje?
Ob desni tukaj križ in klop leséna,
Razpelo to kot mesec blede boje,
Ta kraj vrh klanca! — Bog mogočni!
Li res bedím? Ni delo to zločesto?
Nikakor! — Ti, o Bog, v temini nočni
Privèl zločinca si na óno mesto,
Kjer nekđaj je grešil takó globóko,

Da s tujo je krvjó oskrunil rôko.
Pravičen si, o Bog! Le-tú je kràj,
Kjer jaz umoril tujca sem nekđaj!
In križ le-tá vrh klanca mesto znani,
Kjer našli truplo mrtvo so vaščani.
Pravičen si, o Bog! Kam naj bežím
Pred Tabo — kam? Ti si povsòdi,
Naj človek po zakotjih skrajnih blòdi, —
Tvoj glas vesti povsodi rôma ž njim.
Zató, moj Bog, poslèj pred Tabo ne bežim.
Skesán pred križem padem na kolena,
Pravici Tvoji upogibljem glavo.
Kjer zvršil nekđaj delo sem krvavo

Molitev združi me s Tebój iskréna.
 O Bog, na križu tu visèč pred mano,
 Življenje moje Tebi je poznano,
 Grešíl sem zoper Tebe in nebésa,
 In sodbe Tvoje jeza me pretrésa,
 O Ti, ki dél si nekđaj tolovaju :
 ‚Zaupaj, danes še boš z mano v rajú‘
 Odpusti tudi mèni strašne gréhe,
 V potrto srce sladke lij utéhe!
 Življenje nôvo hočem zdaj pričeti,
 S Tebój in svetom spravi me pokora —
 Spoznati grešni svet ob mèni mora,
 Da nití v strastih, nití v šumnem sveti
 Mirú ne najde, kogar v hudobije
 Zavèla so življenja tèmna pota.
 Edino v Bogu duša odpočije,
 Z močjó nebeško strastim se izmota :
 Kdor s potov pravih je v življenji zášel,
 Le v Bogu mir bo in uteho nášel.

Jos. Volc.

Ne k vodi !

Ík prijaznega potoka stoji na samem Šimovčeva hiša, lep dom, prostorno poslope. Pa je tudi potrebuo, da je hiša velika, zakaj štirje domači sinovi, Franek, Matevž, Lovro in Vinko kar ne morejo živeti na tesnem. Sicer pa rabijo Šimovčevi tudi marsikak k-tiček, da spravijo senó žito, prikubo in poljsko orodje. Potem pa pomi-lit- še to-le : štiri posteljice za štiri mlade junake, zibelka za malo Jerico, mize, stoli, klopi, omare — vse to mora biti tudi pod streho. Seveda po letu in o lepem vremenu bi se vže še ležalo pod milim nebom, ali kaj bi vi rekli, da bi se vam pripetilo kaj takega po zimi ali kadar gre dež, sneg?

Bilo je neko nedeljo popóldne. Jednajstletni Franek in leto mlajši njegov bratec Matevž sta se bila baš vrnila iz cerkve od krščanskega nauka. Mati je péstovala Jerico in varovala dom, Lovro in Vinko sta bila pa še premlada, da bi hodila debelo uro daleč v cerkev, ostala sta toraj pri materi. Samó očeta Šimnovca še ni bilo domóv; zapoznil se je nekoliko, ker je šel kupovat v prodajalnico nov lemež.

„Pojdite malo na vrt, kdo vas bode poslušal! Ne vem, kako je to, da nikdar niste mirni, kadar ste vsi štirje skupaj? — Pst, le potihoma pojdite venkaj, Jerica bo spala, ravnokar mi je zadremala v naročji,“ velevala je mati razposajencem.

Pa so jo udrli, da se je vse potreslo in da se je Jerica vnovič predramila. Toda mati jo je naglo utolažila in položila v zibelko, kjer je brž utihnila in zamizžala. Oni štirje zunaj pa so kričali, da je šlo vse skozi ušesa; Šimnovka jih je šla mirit. Na vežnem pragu so se srečali.

„Mati, málico!“ stopili so okrog matere ter prosili kruha.

„Palico, ne pa malice,“ zapretila jim je le-tá, „ker ste tako razposajeni. Tiho, če ne, pestovali bode te Jerico.“

Tega so se pa zbal in šepetaje obljubili, da bodo popolnoma tihi in pridni. Dobili so vsak velik kos kruha.

Na vrtu sedite in igrajte se, pa nikar ne kričite! K vodi mi pa kratko malo ne hodite, da se kdo ne ponesreči! Vzlasti preko brvi ne smete; saj še veste, kako se je óni dan zbudel Lovro v hosti, da se mu je naredil črni mehur na nogi,“ opominjala je mati.

„Tja pa vže ne; še sedaj se mi ni čisto zacelilo,“ zatrjeval je Lovro.

„Saj bomo samó na vrtu,“ obetali so drugi trije in vsi so šli sedet pod debelo jablano. A še niso dobro pojedli kruha, pa so se vže naveličali sedenja.

„Vsaj na solnce se preselimo,“ svetoval je bratcem Franek.

„Pa res, na travnik stecimo; kdo bo prvi tam?“ dejal je Matevž. „Kar v vrsto stopimo!“

„Franek, ti si preveč spredaj,“ ugovarjal je Vinko najmlajši izmej vseh; „takój deni desno nogo nazaj!“

„Pst, mati nas bode slišala, ne smemo govoriti tako glasno,“ miril je Lovro, ker je Vinko preveč upil. Nato pa so se vender-le sporazumeli in jo brzih nog popihali na travnik poleg vrta. Matevž je prehitel vse, celó Franeka, da-si je bil starejši. Lovro je dolžil komaj ozdravljeno nogo, Vinko pa je bil kajpada zadnji.

„Takó je lahko,“ hudoval se je, „ker je Matevž prezgodaj stekel! Mi smo čakali, da bi rekel Franek „tri,“ ti, Matevž, pa se nisi ravnal na besedo „tri.“ Pa so bili zopet v živahnem pomenku: Matevž je dokazoval, da se ni nič pregrešil, bratje so trdili svojo — no, to je bilo dobro, da so bili dovolj daleč od hiše!

Nekaj časa jim je bilo všeč na travniku; skakali in tekali so, da se je zemlja tresla in marsikatero travico so neusmiljeno poteptali ter ti in óni cvetki odbili mlado glavico. Ali dolgo jim tudi tu ni bilo obstanka.

„Tukaj ni nič, pogledjte, kar vroče mi je vže.“ tožil je Franek. „Veste, kaj? Tam v hosti vem jaz, kje raste srobót. Dajmo in naredimo si gugalico, to bode veselje!“

„Glej, glej, pa res, da nam ni to vže davno prišlo na misel!“ bil je Matevž takój pripravljen.

„Onostran brvi ne smemo,“ ustavljal se je Lovro, dobro se spominjajoč hudega črnega mehurja in obljube, s katero je potolažil malo poprej mater.

„Saj te še treba ni; z Matevžem bova lahko vse sama naredila,“ zavrnil ga je Franek ter jo mahnil preko brvi. Matevž se tudi ni obotavljal; Lovro je pač malo pomišljal, a videč, da ga nihče ne vidi, pridružil se je tudi bratoma. Jediní Vinko ni hotel za njimi.

„Mati je rekla, da nè!“ govoril si je. „Jaz vže ne grem. — Pa saj tudi ne bode tako prijetno, nè! Dobro vem, da bi me ves čas odrivali, nazadnje bi bil pa doma vender-le tepen, če bi zvedeli, kje smo bili.“ Po tem samogovoru je bil bolj zadovoljen, kakor prej, ko je dirjal z bratci po travniku. Šredi brvi je stopil ter gledal ribe v potoku.

Oni trije pa so tačas res staknili dokaj srobotna ter polagoma spletli močno vrv in jo privezali na dveh mestih na debelo hrastovo vejo. Pripravna pač ni bila ta gugalica, a za silo je bila vender-le dobra. Našim trem znancem je bila celó tako všeč, da so se komaj zvrstili.

„Dvajsetkrat se bodem zaujčkal, potem pa vsak drug tudi tolikokrat,“ posređoval je Franek ter prvi stopil v zanjko, poprijel se z rokami srobotove vrvi, Matevž ga je poganjal, Lovro je pa štel.

„Dvajsetkrat!“ naštel je slednji. „Sedaj pa Matevž; le brž doli, Franek!“ zahteval je Lovro, ker se je bal, da bi predolgo ne prišel na gugalico.

„Joj, oče gredó!“ vzklikne ta trenotek Matevž, ki se je ozrl na stezo, po kateri se je prihajalo iz cerkve.

Brata pogledata preplašena tjà, in brž jo urežejo vsi trije, kakor bi jih veter nesel. Vže so pri brvi, ne govore pa nič, da bi jih govornica ne izdala. Vinko, ki je bil še vedno na brvi, ne slutí, zakaj óni trije tako tekó, temveč misli, da se zopet skušajo, kdo ima urnejše pete.

„Oče gredó, vrnimo se na vrt,“ izpregovori Lovro, ki je komaj sopihal za Matevžem in Franekom, ki sta bila vže na travniku.

„Tresk! — Štrbunk! — O Marija!“ začul je Lovro, ki je bil trdo stopil na trhlo desko, tako naglo drugo za drugim, da iz prva ni vedel, kaj se je zgodilo.

Še le konec brvi se je prepričal, da je ulomil Vinku desko pod nogami. Ubožčeku je zmanjkalo tál in predno se je utegnil prijeti za brvino ograjo, bil je vže v vodi.

„Moj Bog, zdirjal je nagloma domóv po mater ter klical: „Mati, mati! Bog pomagaj, Vinko je padel v vodo!“

Najmodreje pa je brezdvomno ravnal Lovro. Prav pri brvi je rastlo precejšnje drevesce. Z jedno roko se ga je oprijel Lovro, drugo pa je pomolil Vinku, kateri se je vže utapljal. Srečno ga je izvlekel iz potoka ter mu gladil mokre lase in ožemal premočeno obleko.

Od doma je prihitela prestrašena mati, tudi oče je pospešil korake, ker je bil začul velikanski krik svojih sinov, ter dospel k brvi baš takrat, ko je spravil Lovro brateca na suho.

Kar se je pa pozneje godilo, brez truda lahko sami uganete, dragi prijateljčki moji. Le to vam svetujem in nalagam kot sveto dolžnost: radi slušajte svoje stariše, saj vam vele vajo samó to, kar je v vaš prid, in previdni bodite povsodi ker človek nikoli ne vé, kje in kdaj ga čaka nesreča.

Kajtimar.

Deček in pes.

Kdo te vabil, Murče! kdo,
Da prišel si za menó?
Ti si nepoklican gost,
Čuvaj dom in glodaj kost!

Jaz učim se abecé,
To za modre je glavé.
Ti pa znaš le hov! hov! hov!
Kadar greš na zajčji lov.

Pasjo umnost ti imaš,
Vedno meni se sladkaš.
• Jaz učim se, beži ti!
Urno! — jedna, dve in — tri!

Fr. Krek.

Vilkotu v spomin.

erujte mi, otročiči mili, da se redko kdaj vrši za majhnim dečkom takó izvanredno lep in velik sprevod, kakeršnega smo videli v 23. dan meseca avgusta pomikati se proti pokopališčnemu hribcu našega pogorskega mesta K. Vsa odlična gospóda mestna in mnogobrojno število šolarčkov je šlo potrtega srca za krsto, krijočo pozemeljske ostanke njihovega ljubljenca . . . In ljubljenc je tudi bil naš — Vilko. Kdor ga je poznal, oj kako rad je občeval ž njim; kdor ga je videl prvič, kako hitro se mu je priljubil! Dà, bil je on deček, katerega ni sovražil nihče, in ga tudi sovražiti ni mogel.

Da bi ga bili vi poznali, otroci ljubi, tudi vam bi se milo storilo, ko bi čuli, da ga ni več mej živimi, da se je preselil v večnost. Bolezen, katere kal je vže nosil v sebi, odkar je zazrl luč tega svetá — imel je srčno napako — pustila ga je 10 let gledati zórní svet, ali sedáj ga je nanagloma položila na mrtvaški oder, predno je jel okušati tudi temnejšo stran tega svetá.

Škoda res, da ga niste vsi poznali, škoda, zakaj priučili bi se marsikaj od njega. Naj vam v posnemo le nekoliko povém o našem miljenčku!

Da-si je bil Vilko — kakor rečeno — vedno bolehen, hodil je jako rad v šolo. Letos je bil zvršil tretji razred. V učilnici je bil vedno miren, poslušen, postrežljiv in priden. Kakó rad se je učil, kakó rad je izdelaval naloge, pričajo njegova spričevala, ki nam ga kažejo vedno mej prvimi odličnjaki. In vztrajal je takó v svoji pridnosti do zadnjega vzdihljeja.

In kako pametno je uporabljal prosti čas! Kadar koli je rajni Vilko opravil vse naloge za šolo, vzal je — male ročne harmonike, vsedel se v vežo očetove hiše in igral. In kakó je tudi igral!? Večkrat sem ga poslušal in vselej mi je bilo tesno pri srci, kadar sem videl bledega, bolnega dečka vleči harmoniko takó sočutno. Njemu je iz srca prišla slednja arija — to si lahko izpoznal iz potez njegovega obraza — in segla ti je nehoté v globino srca. Še pred dobrimi štirinajstimi dnevi pred njegovo smrtjo sem ga videl igrati v društvu nekega družega, igral pa je takó milo — otožno in zopet veselo, da izvestno ni bilo znati iz teh nebeških glasov njegove zadnje — labodje pesni. Vender, žal, bila je! . . .

Pa tudi gledé na igro ni počival njegov mladi duh. Uril se je in uril. Ako ni katere reči znal, sramoval se ni, da ne bi povprašal koga družega za svét. Kadar se je pa navadil kake nove pesni, takrat ni bilo veselju ne konca ne kraja. — Tak je bil naš mali godec — Vilko. A bil je tudi ljubeznjiv prijatelj, ljubljenec odraslih in malih. Ne samó v šoli, tudi izvan šole je pomagal rad svojim tovarišem. Ni torej čudo, da jim je bilo hudo njegovo slovó. Odrasli pa so ljubili malega dečka zavoljo njegove ljubeznjivosti in lepega vedenja; zakaj, znal se je vsakemu prikupiti. Mnogo prigradbe iz njegovega življenja nam je ostalo v spominu, katere vse kažejo, kako rad nas je imel tudi on. Sedaj ga ni več mej nami in žalostni zrêmo za njim! —

In pri pogrebu? Koliko vencev je krasilo belo krsto njegovo, koliko so jih nosili njegovi mladi tovariši!... Res, vsakdo se je ločil težko od njega, in ko so bobnele prve grude zemlje na pokrov njegove krste, čuti je bilo mnogo vzdihov, videti mnogo žalostnih obrazov, mnogo tožečih pogledov uprtih v grob toli nadarjenega dečka . . .

Vem, da se bode tudi vam milo storilo, prijatelji mladi, ko bode prečitali te vrstice. In da-si niste poznali ljubkega Vilkota, posnemali ga bode lahko in mu takó ohranili — trajni spomin. Molite zanj uverjeni, da tudi on prosi za vas v angeljski molitvi vsemogočnega Boga. — — — Naj v miru počiva!

—t—

Národne pripovedke.

(Zapisal J. N. P.)

I.

Zviti dijak.

ek dijak gre o počitnicah po svetu. Pride do imovitega gospodarja ter mu reče, da je spreten slikar. „Dobro, ravno prav ste mi prišli,“ reče gospodar, „imam veliko sobo, katero je treba preslikati.“ — „Kake podobe želite?“ vpraša dijak. „Ej, naj raje bi imel podobe iz svetega pisma!“ „Kakor navlašč,“ pristavi dijak, ker jaz svetopisemske prizore tudi najbolje slikati znam.“ „Naslikajte mi torej,“ pravi gospodar „kako so šli Izraelci preko rdečega morja!“

Dijak obljubi, da bode napravil po njegovi volji, a prosi ga, da naj oder in steno zakrije. Gospodar ustreže njegovi želji. Takó je dijak slikal za zagrinjalom, da nihče ni videl kaj.

Za šest dni pride gospodar pogledat sliko. A slikar reče, naj še sedem dnij počaka, ker slika še ni dovršena.

Ko preteče še sedem dnij, pride gospodar zopet k slikarju. Ta mu odgrne zavéso. — Kaj mislite, dragi moji, kaj neki je videl gospodar na steni? Nič drugega nego — veliko rdečo liso. — Gospodar se razjezi in pravi: „Kaj je to?“

„To je rdeče morje, Izraelci so vže odšli dalje, a Egipčane je morje zagrnilo,“ odgovori mu zviti dijak.

J. N. P.

II.

O hlapcu, ki je „nič“ iskal.

Bil je graščak, ki je imel vže zeló priletnega hlapca. Zbog starosti ni mogel opraviti nobenega težkega dela več. Nekoč mu reče gospodar: „Žal mi je, da so ti moči opešale in te ne morem dalje imeti v službi. A vender hočem skrbeti zate do smrti, ako greš in mi prineseš „nič.“

Hlapec je bil tega zeló žalosten in je rekel gospodarju: „Kako in od kod naj vam prinesem nič?“ —

Kar po svetu pojdi in vsakemu, kogar koli srečaš, reci: „nič, nič!“ deje mu gospodar.

Hlapec se podá na pot. Za nekaj dnij pride do dveh ribičev, ki sta lovila ribe. Pozdravi ju in jima reče: „nič, nič!“

Ribiča se ob tem pozdravilu zeló razjezita in ga hočeta vreči v vodo. Ali hlapec se izgovarja, rekoč: „Kaj neki naj govorim, ako ne tega, kar me je naučil gospodar?“ Ribiča ga izpustita, rekoč: „Od zdaj naprej ne govori več ‚nič‘ nego reci: „danes jednega, jutri dva, potlej pa vsak dan po več.“

Hlapec jima to obljubi in gre dalje. Pride do vislic, kjer so obešali zločinca. Hlapec to videč, reče: „Danes jednega, jutri dva, potlej pa vsak dan po več.“ Okrog stoječi se ob teh besedah razjezé ter hočejo njega obesiti. Ali hlapec se zopet izgovarja, rekoč: „Kaj neki naj govorim, ako ne tega, kar so me drugi naučili?“ Ljudje mu rekó: „Pa reci: Bog se usmili te duše, ki se je ločila iz sveta.“ Hlapec jim obljubi in gre svoj pot.

Pride do nekega konjederca, ki je konja drl. Hlapec ga pozdravi, rekoč: „Bog se usmili te duše, ki se je iz sveta ločila.“ Konjederec se razjezi in vže mu misli jedno za uho pritisniti ali hlapec se takisto izgovarja kakor poprej. Konjederec mu svetuje, naj reče odslej: „Kakó ta mrha neprijetno diši!“ Hlapec gre dalje in govori nasvetovane besede. Takó pride do nekega vrta, kder se je izprehajal gospod. Gospod začuvši hlapčeve besede, razjezi se, pokliče strežnika in mu reče, naj kaznuje predrznega tujca. Ali hlapec se zopet opravičuje in strežnik mu naroči, naj govori idoč po svetu: „Nebeško me veseli, če kaj tacega vidim!“

Hlapec ide dalje in pride do krčme, kder sta se dva pijanca tepla. Takój ju pozdravi in reče: „Nebeško me veseli, če kaj tacega vidim!“

Pijanca ga zagrabitá ter mu jih naložita, da jih je komaj nesel. Ves žalosten in pobit jima reče: „Kaj pa naj govorim, če družega ne smem govoriti?“ —

Onadva mu rečeta, naj reče vsakemu, kogar bode srečal: „Kaj se ta slepar za to poteguje?“ — „He,“ misli si hlapec, „da sta me le izpustila! Dobro je, za drugo se ne brigam.“

Gre dalje in pride v neko vas. Stopi v prvo hišo, v kateri je črevljjar bival. Ta je baš dreto delal. Hlapec v hišo stopivši, reče:

„Kaj se ta slepar za to poteguje?“ Črevljjar se ne pomislija dolgo zagrabi kopito, ter je zažene hlapcu v glavo, da se mu kar zabliška pred očmi. Hlapec ga vpraša: „Kaj pa je to?“ Jezen mu odgovori črevljjar: „To je nič!“

Hlapec ves vesel pobere kopito, vrne se k svojemu gospodarju ter mu začne pripovedovati, s kako veliko težavo je našel — nič. Zna se, da se mu je prav od srca smijal dobri gospodar in tudi storil, kakor mu je bil obljubil.

Kanarček, štiri cibe in petelin.

Kanarček:

Kaj ciba, ti si čuden ptič,
Za petje ti ne maraš nič;
To grdo tvoje kokotanje,
Kedó, povej, bi dal kaj zánje?

Prva ciba:

Stojí, da peti jaz ne znam,
A vender tega ni me sram;
Kaj niso jajca moja tečna,
Cesarju in prosjaku všečna? *)

Druga ciba:

Me proste in vesele smo,
Me gremo, kamor nam ljubó,
A tebi v kletki je živeti,
Gorjé kanarčkom vam na sveti!

Kanarček:

Nesrečen vender nisem jaz,
To petje moje je v dokaz;
Prostosti vaše res ne vživam,
A solz zato pa ne prelivam.

Dobrote druge jaz imam,
Ki jih za vaše vse ne dam:
Ko v hudi zimi je gorjé vam,
Jaz v gorki sobi si prepevam.

Tretja ciba:

Pa v drugem letnem času me
Smo bolj kot ti vesele vse,
Ko solnce v rónsem jutru vstaja,
To slast nebeškega je raja.

Četrta ciba:

Vesél kdo bolj in srečen je,
Ne da lehkó dokazat' se;
Z nesrečo sreča tù se menja,
Osoda taka je življenja.

Da bo ugajalo pa vsem,
Storímo, kar vam jaz povem:
Sodnik naj pravdo nam razsodi
In konec vsem besedam bodi.

Petelin:

In pravdo jaz razsodil bom,
Krivice delal vam ne bom;
A véдите, da brez razpóra
Sprejeti se razsodba mora.

Kanarček:

Le glej, da ti kot cibin mož
Pravično sodil boš kokoš;
Razsodba če ne bo pravična,
Ne vzprejem je, za-mé bo nična.

*) Ti dve kitici sta posneti po „Iskricah,“ III. zvezek. — Pís.

Petelin:

Nikár naj te ne muči dvom,
Pravično jaz razsodil bom:
Kar komu spada po pravici,
Prisodil bodem mu v resnici.

Kanarček:

Naj bo, saj ni mi dosti mar,
Čeprav razsodiš meni v kvar;
Kanarčkov tù če več bi bilo,
Drugače bi se govorilo!

Petelin:

Razsodba se glasi takó,
Poslušaj vsak naj jo zvestó:
Kdor sit je kruha in mesá,
Kanarčka petje hvali ta;
Ušesom petje dobro deje,
Želodec vendar ne ogreje.
Za lačnega pa petje ní
Pečenka boljše mu diši;
Kar petje torej za uhó je,
To za želodec pa mesó je.

Dr. H. Z.

Listje in cvetje.

Rebus.

(Priobčil F. Stegnar.)

(Bešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Rešitev obeliska v 8. „Vrtčevem“ listu.

J																					
v		o		z																	
m	e	s	e	e	c																
ž	l	i	e	a																	
l	o	p	a	r																	
k	o	C	k	a																	
g	r	i	v	a																	
p	a	m	e	t																	
t	o	p	o	l																	
s	l	e	m	e																	
n	a	r	o	d																	
k	o	m	a	r																	
g	l	a	v	a																	
v	e	n	e	e																	
p	l	u	č	a																	
d	e	č	e	k																	
b	r	e	z	a																	
l	o	n	e	e																	
o	l	j	k	a																	
s	l	a	v	a																	
p	e	k	a	r																	
v		r		l		o		i		s		k									
r		e		n		i		d		o		m		o		l					
j		u		b		i		n		p		e		s		n		i		k	

Josip Cimperman, učenjak

vrlo iskreni donoljub in pesnik.

Prav so ga rešili: Gg. Jakob Inglič, nadučitelj v Idriji (tudi rebus v 7. „Vrtčevi“ številki, kar smo bili prezrli); K. Pirč v Ljubljani; Jan. Kotnik, učit. pri sv. Štefanu (Štir.); Henrik Robinšak, uradnik v Radgoni (Štir.); Fran Gruden, pos. v Spod. Retji pri Laščah; Fr. Peternelj, v Novakih (Prim.); Josip Troha, učiteljskičnik v Ljubljani; Beno Serajnik in Ivan Žolnir, učiteljskičnika v Mariboru; Karol Troha, dijak v Celji; Rad. Rabuza dijak na poč. v Št. Jurji ob j. ž. (Štir.); Tonček Šlamberger, učence v Ljutomeru. — Katarina Maruško v Stavenšineh pri Radgoni (Štir.); Monika Kotar, Veronika Cestnik, Julika Čančar in Franika Lukman, učenke v Ojstrici; Antonija Breznik, učenka pri sv. Petru pri Radgoni.

Drobtine.

(Voda) mrzla, ako se zmérno uživa, hladi telo in čisti kri; vzdržuje želodec, drób, možjane in živece v redu ter dela človeka krepkega, mirnega in veselega.

(Otroci pómnite): Lenoba je telesna neumnost, a neumnost je dušna lenoba.

Ne govori nič slabega o človeku, če ne veš, da je res, kar govoriš; in če tudi veš, da je res, vprašaj se poprej, čimu to pripovedujem?

Kratkočasnici.

* Anica: „Ali me imate radi, ljuba mati?“ — „Oj rada, rada te imam, zlata Anica moja,“ odgovori mati in poljubi Anico na čelo. — „Zatorej ne tepite me,“ reče Anica, ker sem bila tako neprevidna in sem vaš najlepší kozarec ubila.“

* Nekega imovitega skopuha so vprašali, koliko je star. — „Koliko?“ odgovori skopuh. „Nekaj let čez petdeset mi je vže preteklo, a šestdeset jih še nisem.“ — „Kako to, da ne veste koliko let ste stari?“ — „In kaj bi mi to koristilo, če bi tudi vedel, koliko sem star,“ reče skopuh, jaz štejem le svoje denarje, svoje dohodke, ovce, konje, a za svoja leta se ne brigam, ker mi jih nihče ne more ukrasti. (Bršljan).

~~Reči~~ Denašnje „Vrtčevo“ število moralo se je zaradi neugodnih okolnostij nekoliko zakasnit; čč. gospodje naročniki naj nam to oprosté, v prihodnje bode zopet vse v redu.

Uredništvo „Vrtčevo.“

Listnica. Gosp. J. N. P. v C.: Od poslanih nam „Národnih pripovedek“ priobčili smo le dve, óne druge niso za natis, jedna je še celó vže bila v „Vrtci,“ to se vé, v drugačni obliki. — Jos. V. v Podkorenóm: Smo prejeli; lepa hvala. — M o d e s t: Nekaj Vaših pesnic zloženo je v previsokem duhu; mladina jih ne more razumeti. Za mladino pisati je res jako težavna stvar. — J. Z. v Lj.: Pesen „Plainskim cvetkam“ ne ugaja našemu listu, ker bi jo treba še mnogo mnogo piliti, predno bi jo kdo izpilli. Ravno tako tudi „V počitnicah“ nima nobenega smisla.

„Vrtce“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji za vse leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr. Napis: Upravništvo „Vrtčevo“, mestni trg, štev. 23, v Ljubljani.

Izdajatelj, založnik in urednik Ivan Tomšič. — Natisnila Klein in Kovač v Liubliani